

Міністерство освіти і науки України
Інститут педагогіки НАПН України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Львівський національний університет імені Івана Франка
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Прилуцький гуманітарно-педагогічний коледж ім. І. Я. Франка
Департамент освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад «Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»
Комунальна установа «Центр професійного розвитку педагогічних працівників»
Глухівської міської ради Сумської області

Розвиток гнучких умінь (soft skills) у процесі освітньої діяльності: теорія і практика

МАТЕРІАЛИ
**II Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції**

22 лютого 2024 року

Глухів – 2024

УДК: 378:[005.745:004]-057.4-057.875 (082)

P64

*Друкується за рішенням вченої ради Глухівського НПУ ім. О. Довженка
(протокол № 10 від 27.03.2024 р.).*

Розвиток гнучких умінь (soft skills) у процесі освітньої діяльності : теорія і практика : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Глухів, 22 лютого 2024 року) / за науковою редакцією д-ра пед. наук, професора Бірюк Людмили Яківни. Глухів : РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка, 2024. 294 с.

Технічні редактори: д-р філософії, ст. викладач Тихонова Альона Петрівна, ст. викладач Шейко Галина Дмитрівна.

До збірника матеріалів увійшли тези доповідей науковців, педагогічних працівників, молодих учених та здобувачів освіти за результатами науково-дослідної роботи за напрямками: формування гнучких умінь (soft skills) як психолого-педагогічна проблема, розвиток гнучких умінь у здобувачів вищої освіти, теоретико-методичні основи формування soft skills у здобувачів загальної середньої освіти, формування наскрізних умінь у здобувачів дошкільної освіти.

Матеріали будуть корисними для науковців, педагогічних працівників, молодих дослідників, аспірантів, магістрантів, студентів, а також широкого кола читачів, які цікавляться актуальною науковою проблематикою.

Відповідальність за науковий рівень тез доповідей, обґрунтованість висновків, достовірність результатів, а також дотримання принципів академічної доброчесності несуть автори публікацій.

© Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2024

© Автори публікацій, 2024

ЗМІСТ

ЧАСТИНА I

Арушанян О. М. Розвиваємо емоційний інтелект дошкільників	8
Барко М. Ю. Soft skills як засіб ефективної інтеграції уроків з музичного мистецтва в освітньому процесі молодших школярів	11
Біла О. О., Бондаренко О. І. Розвиток гнучких умінь у молодших школярів із особливими потребами в умовах корекційно-розвиткових занять	13
Бірюк Л. Я. Зарубіжний та вітчизняний досвід формування soft skills у здобувачів освіти вищих навчальних закладів	16
Богута В. М. Змістовий компонент підготовки здобувачів вищої освіти за сертифікатною освітньою програмою «Формування soft skills молодших школярів»	20
Бойчук В. С. Формування soft skills підлітків на уроках англійської мови	21
Борисюнок М. О. Уплив цифрових освітніх технологій на формування soft skills у майбутніх учителів початкової школи	23
Бреславська Г. Б. Формування у студентів-дошкільників soft skills як чинників успішної професійної діяльності	25
Вишник О. О. Психологічні особливості емоційного інтелекту здобувачів початкової освіти	27
Гречаник С. В. Формування soft skills у контексті емоційно-естетичної компетентності учнів початкової школи	29
Демченко С. О. Громадянська компетентність та формування soft skills учнів початкової школи в контексті трансформацій українського суспільства	31
Єпіхіна М. А., Балер С. О. Партнерська взаємодія як засіб розвитку soft skills в учнів початкової школи	33
Зобенько Н. А. Формування емоційного інтелекту в дітей молодшого шкільного віку	36
Золотаренко Т. О. Особливості розвитку soft skills у структурі громадянської освіти	38
Зорочкіна Т. С., Злір Д. Р. Упровадження інноваційних технологій в освітній процес початкової школи	41
Ігнатенко О. В. Формування soft skills в процесі групової роботи на уроках інформатики в початковій школі	42
Качур О. С. Розвиток комунікативних умінь дітей дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку	44
Коваленко А. О. Особливості розвитку творчих здібностей молодших школярів на уроках музичного мистецтва	47
Красовська О. О., Ковалевич А. І. Формування гуманної особистості молодшого школяра шляхом упровадження аксіологічного підходу на уроках «Мистецтва»	48
Красовська О. О., Максимчук Н. С. Педагогічні технології формування екологічної культури учнів початкових класів Нової української школи	51
Крижановська В. В. Розвиток аналітичних навичок учасників освітнього процесу на базі університетських аналітичних центрів	54
Лучанінова О. П. Формування мовленнєвої компетентності учня початкових класів на уроках розвитку зв'язного мовлення: комунікативно-діяльнісний підхід	56
Лушпай Г. І. Формування критичного мислення старших дошкільників у сучасних умовах закладу дошкільної освіти	59

Маринченко І. В. Модернізація освітнього простору в контексті надбань теорії поколінь	61
Мойсієнко І. М. Навчання впродовж життя як педагогічна проблема	64
Нікітченко Н. Г. Еколого-валеологічна компетентність як трансверсальна здатність майбутніх учителів біології	66
Островська Н. О. Особливості розвитку soft skills у здобувачів вищої освіти у процесі вивчення освітнього компонента «Тренінг комунікативності»	68
Півовар С. П., Півовар Н. В. Вплив дистанційного навчання молодших школярів на формування емоційного інтелекту	71
Пішун С. Г. Розвиток soft skills як фактор успішної професійної діяльності майбутніх учителів	74
Прокопенко В. В. Окремі аспекти формування soft skills у здобувачів медичної освіти засобами гуманітарних дисциплін	76
Сєрих Л. В. Розвиток soft skills підлітків закладів загальної середньої та позашкільної освіти в контексті естетичного виховання	78
Солод І. С. Здоров'язбережувальна компетентність молодших школярів в умовах воєнного стану	80
Тихонова А. П. Теоретико-методичні засади формування гнучких умінь у молодших школярів	82
Тюльпа О. І. Розвиток soft skills учнів молодших класів на уроках музичного мистецтва	85
Тюльпа Т. М. Формування soft skills майбутніх соціальних працівників у процесі викладання навчальних дисциплін гуманітарного циклу	88
Тюріна В. О. Формування soft skills як детермінант розвитку емоційного інтелекту майбутніх офіцерів поліції	90
Фелії Ю. О. Використання інтерактивної платформи Figjam в процесі навчання англійської мови учнів початкових класів	92
Федоренко А. А. Використання цифрового контенту в позашкільних навчальних закладах для розвитку наскрізних умінь у молодших школярів	94
Федоренко С. В., Бернадін Д. В. Розвиток лідерських якостей студентів у США: теорія та практика	97
Харковський Є. М. Soft skills як складник професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови	99
Хоруженко Т. А. Креативність як soft skills учителів XXI століття	101
Цалапова О. М. Медіаосвіта в родинному колі	103
Цегельська В. М. Розвиток креативного мислення учнів на уроках музичного мистецтва	106
Черкашина К. А. Розвиток soft skills як складова професійної компетентності здобувачів вищої освіти	109
Шакотько В. В. Розвиток навичок мережевої комунікації у системі цифрових компетентностей майбутніх учителів інформатики	111
Шейко Г. Д. Особливості розвитку емоційного інтелекту дітей дошкільного віку	114
Шепітко О. В. Теоретико-методичні основи формування soft-skills у здобувачів початкової освіти у педагогічній спадщині О.Я. Савченко	117
Шинкевич Д. К. Розвиток софт-скілів учнів початкової школи: стратегії, методи та	120

1. Василенко О.М., Корчак І.М. Формування у студентів-психологів soft skills як чинник їх успішної майбутньої професійної діяльності. *Науковий журнал «Психологічні траєкторії»*. №2. 2021. С.17-24.
2. Длугунович Н. А. Soft skills як необхідна складова підготовки ІТ-фахівців. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2014. № 6. С. 239-242.
3. Зайцева І. В. Soft skills – невід’ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у ХХІ столітті. *Міжвузівський науково-методичний семінар «Soft skills – невід’ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів ХХІ століття»*: тези доповідей (електронне видання). К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. С. 34-37.
4. Луговий В. І. Освіта, навчання, інформація, компетентність: канонізація понять. *Історико-педагогічні студії* : науковий часопис / гол. ред. Н. Н. Дем’яненко. К.: Вид. НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. Вип. 5. С. 11–16.
5. Коваль К. О. Розвиток soft skills у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. *Вісник Вінницького національного технічного університету*. 2015. № 2. С. 162-167.
6. Кохан О. М. Soft skills як необхідний компонент конкурентоспроможності майбутніх фахівців. *Міжвузівський науково-методичний семінар «Soft skills – невід’ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів ХХІ століття»*: тези доповідей (електронне видання). К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. С. 43-46.
7. Паславська І. Розвиток у студентів soft skills у процесі вивчення іноземної мови як необхідний компонент конкурентоспроможності майбутніх фахівців. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. № 3 (334). 2020. С. 196-204.
8. Повстин О.В., Козяр М.М. Значення soft skills у формуванні управлінської компетентності фахівців у галузі безпеки людини. *Вісник ЛДУБЖД*. №20. 2019. С.122-127.

РОЗВИТОК SOFT SKILLS ПІДЛІТКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Серих Лариса Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувачка кафедри теорії і методики змісту освіти
КЗ «Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»

Ключові слова: *підлітки, розвиток, soft skills, заклади загальної середньої освіти, заклади позашкільної освіти, естетичне виховання, Нова українська школа.*

Постановка проблеми. Із реформуванням освіти відбулися зміни. У статті 12 Закону України «Про освіту» зазначено: «повна загальна середня освіта в Україні є обов’язковою і здобувається в інституційних або індивідуальних формах, визначених законодавством, як правило, в закладах освіти». У статті 14 цього закону констатовано: «здобуття позашкільної освіти забезпечується закладами позашкільної освіти різних типів, форм власності та підпорядкування, іншими закладами освіти, сім’єю, громадськими об’єднаннями, підприємствами, установами, організаціями та іншими юридичними і фізичними особами» [1]. Це акцентує увагу на тому, що заклади загальної середньої та позашкільної освіти несуть повну відповідальність про формування, розвиток, виховання здобувачів освіти.

Публікація має на меті зосередити увагу на підлітках, саме на практичних аспектах розвитку soft skills підлітків в контексті естетичного виховання.

Виклад основного матеріалу. У сучасній освіті на формуванні та розвитку soft skills у підлітків наголошується у Концепції «Нова українська школа» [2]. Ми розглядаємо означені якості як комплекс загальних, предметних якостей, навичок, здатностей,

виховних впливів, завдяки оволодіння якими підлітки ефективніше справляються зі своїми завданнями, будують комунікацію з командою, однолітками, а також успішно взаємодіють з соціумом.

До *soft skills* у практичній мистецькій естетичній діяльності відносимо *комунікативні навички*, оволодіння якими дає можливість підліткам налагодити зв'язок із учнівським колективом як закладу загальної середньої освіти, так і позашкільної освіти. Зокрема, до таких навичок нами віднесено: вміння слухати співрозмовника, вміння домовлятися, переконувати, використовуючи невербальні сигнали й комунікації, вміння коректно висловлювати свої думки стосовно видів і жанрів мистецтва; мати публічні виступи (концерти, фестивалі, флешмоби, самопрезентації (вибудовувати логіку презентації власних проєктів); навички листування (усного, письмового); грамотно висловлювати свої враження від мистецтва; чітко формулювати судження, міркування; дискутувати щодо мистецьких явищ та інформації про мистецтво, отриманої з різних джерел.

До *soft skills* у практичній мистецькій естетичній діяльності відносимо також *навички критичного мислення*: підлітки вчаться аналізувати твори мистецтва та створювати власні художні твори за правилами художньої композиції, перспективи тощо. Проявляють вміння спостерігати й виявляти суть, навички нестандартного мислення, аналізуючи роль людини в соціокультурному просторі та її відображення в мистецтві. Виявляють адаптивність, здатність позитивно сприймати зміни, усвідомлюючи взаємовплив знань природничих наук, техніки, технологій і мистецтва (на прикладі дизайну, ландшафтної архітектури, сценічних ефектів тощо), виявляючи художнє осмислення людського досвіду. Виявляють спритність, винахідливість, креативність у різних сферах життєтворчості; вчаться критично оцінювати та інтерпретувати явища культури з урахуванням взаємодії традицій та інновацій. Комплексно підходячи до вирішення різних проблем, пропонують неординарні способи виконання творчих завдань, отже, розвивають критичне мислення щодо власної художньо-творчої діяльності, критично оцінюють та аналізують результати власної творчої діяльності; генерують і впроваджують нові мистецькі ідеї у різних сферах життєдіяльності.

Підлітки під час мистецької діяльності виявляють *лідерські якості*, проявляючи відкритість до інновацій і передбачення їх позитивного результату, ініціативність щодо участі в мистецьких заходах, творенні нових культурних продуктів, визнанні нових способи творення художніх образів у різних видах мистецтва, прагнення творчої самореалізації, вираження креативності. Беруть відповідальність за особистий і спільний результат у мистецьких проєктах (виявляючи навички фасилітатора, модератора, обговорюючи проблеми, аналізуючи, інтерпретуючи твори мистецтва тощо); виявляють прагнення до сталості результату, мультиплікаційності результату, демонструють впевненість в собі, визначають перспективи діяльності, проявляють здатність навчати одне одного.

У різних ситуаціях під час навчання, комунікації, мистецької діяльності, перебувають підлітки як закладів загальної середньої, так і позашкільної освіти, коли потрібно взяти себе в руки і підбадьорити однолітка. Це є ще однією навичкою *soft skills*, що має назву «*емоційний інтелект*» і *позитивне мислення*. Сприйняття мистецтва і художньо-творчої діяльності дають можливість підліткам розвивати власну емоційно-почуттєву сферу, чемність і ввічливість, вміння виявляти дружелюбність, що у подальшому формує здатність до емпатії та призводить до розвитку емоційного інтелекту. Важливо запобігати негативним впливам інформації на власний емоційний стан, виявляти емоційно-ціннісне ставлення до життєвого простору сприйняття природи як естетичного об'єкта. При цьому підлітки виявляють повагу до прав і свобод людини як загальнолюдських цінностей, зокрема до свободи слова і думки, втілених у мистецтві, готовність брати участь у волонтерському русі, зокрема в мистецько-просвітницькій діяльності, виявляють стресостійкість і здатність приймати рішення в нестандартних

умовах.

Нарешті, *роботу в команді*, ми визнаємо також як *soft skills*. На нашу думку, сюди слід віднести комплекс із комунікативних навичок, лідерських якостей і емоційного інтелекту, який дозволяє підліткам успішно виконувати свою частину роботи в команді, взаємодіяти й спілкуватися з однолітками на належному рівні, прагнучи єдиного результату. Це демонстрування готовності до партнерства у творчому процесі, самостійності й мобільності у творенні ідей та прийнятті рішень; генерування нових ідей та ініціатив, втілення їх у життя для забезпечення власного добробуту й розвитку суспільства.

До шостої *soft skills* відносимо *самоорганізацію*. Це й уміння раціонально використовувати свій час, це самодисципліна, самоконтроль, майже все з префіксом само-. Усвідомлення своєї етнічної самобутності та української національної ідентичності, прагнення творчої самореалізації. До цієї групи вмінь належать уміння знаходити й працювати з інформацією, застосовувати цифрові технології для створення, презентації та популяризації художніх образів; уміння визначати художню цінність цифрового контенту, використовувати інформаційні технології для здобуття мистецької інформації та формування власного мистецького простору; оцінювати художньо-естетичну якість створеного цифрового продукту, усвідомлення естетичного потенціалу цифрових технологій для художньо-творчого самовираження, оброблення, поширення мистецьких творів і здійснення віртуальних мистецьких подорожей тощо. А ще - бажання вчитися і постійно розвиватися. Усвідомлюючи власні потреби в художньому самовираженні, підлітки вчаться будувати позитивні вектори власної життєвої стратегії, поглиблювати власну мотивацію творити, розвиватися, знаходити нові способи художнього пізнання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, розвиток означених вище *soft skills* гарантує досягнення запланованого результату – підвищення рівня естетичної вихованості підлітків, забезпечує цілеспрямований розвиток чуттєвої сфери; стимулює творчу вмотивовану діяльність підлітків.

До перспектив подальших досліджень відносимо створення програми естетичного розвитку *soft skills* підлітків засобами естетотерапії.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
2. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Солод Ігор Сергійович,
аспірант першого року навчання
кафедри педагогіки і психології
початкової освіти
ННІ Педагогіки і психології
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

Науковий керівник – Бірюк Людмила Яківна,
д-р пед. наук, проф. Глухівського НПУ ім. О. Довженка

Ключові слова: *молодші школярі, здоров'язбережувальна компетентність, здоровий спосіб життя, фізичне, емоційне, соціальне здоров'я.*

Постановка проблеми. В останні роки в Україні відбуваються значні зміни в системі освіти з метою реформування та підвищення якості надання освітніх послуг.